

Postanowienie z dnia 17 sierpnia 2000 r., II CKN 888/00

Mocodawca nie może w zażaleniu na postanowienie o umorzeniu postępowania skutecznie odwołać na podstawie art. 93 k.p.c. oświadczeń pełnomocnika złożonych w ugodzie sądowej.

Przewodniczący: Sędzia SN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)

Sędziowie SN: Maria Grzelka, Mirosława Wysocka

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 17 sierpnia 2000 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy z powództwa Ryszarda K. przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Okręgowemu w Sieradzu o odszkodowanie na skutek kasacji powoda od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 stycznia 2000 r.,

postanowił oddalić kasację i zasądzić od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Sieradzu na rzecz adwokata Dominika C., prowadzącego Kancelarię Adwokacką w S., kwotę 3000 zł tytułem nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny w Łodzi postanowieniem z dnia 7 stycznia 2000 r. oddalił zażalenie powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 14 września 1999 r. o umorzeniu postępowania, wydane w następstwie ugody sądowej, którą ustanowiony dla powoda adwokat zawarł z pozwanym Skarbem Państwa na rozprawie sądowej pod nieobecność powoda, prawidłowo powiadomionego o jej terminie.

Według Sądu Apelacyjnego, ustanowiony adwokat był umocowany – stosownie do przepisów art. 118 i art. 91 pkt 4 k.p.c. – do zawarcia w imieniu powoda ugody. Skoro ponadto ugoda ta nie pozostaje w sprzeczności z prawem ani zasadami współżycia społecznego oraz nie stanowi obejścia prawa, nie są też podnoszone wady oświadczeń woli stanowiących składnik ugody, istniały podstawy do uznania jej za dopuszczalną i wydania postanowienia o umorzeniu

postępowania.

W kasacji opartej na podstawie naruszenia przepisów art. 91 pkt 4 w związku z art. 118 i art. 355 k.p.c. przez uznanie, że ustanowiony dla powoda pełnomocnik nie przekroczył zakresu umocowania zawierając ugodę sądową, a także naruszenia art. 93 k.p.c. przez jego niezastosowanie, powód wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz postanowienia Sądu Okręgowego o umorzeniu postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie jest uzasadniona. Ustanowienie adwokata lub radcy prawnego dla strony zwolnionej od kosztów sądowych jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego (art. 118 k.p.c.). Oznacza to, że przy ocenie zakresu pełnomocnictwa oraz relacji zachodzących pomiędzy stroną a wyznaczonym dla niej adwokatem, będą miały zastosowanie wprost bądź odpowiednio przepisy dotyczące pełnomocników procesowych (art. 86-97 k.p.c.).

Zgodnie z art. 91 pkt 4 k.p.c. pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa m.in. umocowanie do zawarcia ugody, jeżeli czynność ta nie została przez mocodawcę wyłączona. Odpowiednie zastosowanie tego przepisu do stosunku pełnomocnictwa procesowego powstałego wskutek ustanowienia dla strony adwokata, prowadzi do wniosku, że w celu skutecznego ograniczenia pełnomocnictwa w zakresie dotyczącym możliwości zawarcia ugody, strona musi złożyć w tym przedmiocie stosowne oświadczenie woli. Powód nie złożył takiego oświadczenia. Nie jest nim – wbrew twierdzeniom zawartym w kasacji – pismo z dnia 3 lipca 1999 r., stanowiące w istocie odwołanie oświadczenia jego pełnomocnika o cofnięciu pozwu w stosunku do pozwanego Jana A.

Wbrew stanowisku autora kasacji, który odwołał się do argumentacji przedstawionej w glosach do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 1995 r., III CZP 43/95 (OSNC 1995, nr 9, poz. 122, OSP 1996, nr 5, poz. 85), oświadczenie powoda złożone w zażaleniu na postanowienie o umorzeniu postępowania, stwierdzające, że ustanowiony dla niego adwokat, zawierając z pozwanym Skarbem Państwa ugodę, przekroczył zakres pełnomocnictwa, nie może być potraktowane jako odwołanie składających się na treść ugody sądowej oświadczeń jego pełnomocnika (art. 93 k.p.c.). Przesłanki zarzutu przekroczenia przez pełnomocnika zakresu umocowania oraz podstawy odwołania oświadczenia pełnomocnika, o jakim stanowi art. 93 k.p.c., są bowiem zupełnie różne. Nie można

więc zarzutu naruszenia art. 93 k.p.c. przez jego niezastosowanie uzasadniać twierdzeniem o przekroczeniu zakresu umocowania.

Kasacja jest bezzasadna nie tylko ze względu na wadliwe uzasadnienie podstawy, na której została oparta. Przepis art. 93 k.p.c. nie mógł w ogóle mieć zastosowania przy rozpoznawaniu przez Sąd Apelacyjny zażalenia powoda, skoro sytuacja procesowa przewidziana tym przepisem nie zaistniała w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Powód jako "nie stawający jednocześnie z pełnomocnikiem", nie mógł niezwłocznie odwoływać oświadczeń swego pełnomocnika.

Odwołanie na podstawie art. 93 k.p.c. oświadczeń pełnomocnika, zawartych w ugodzie sądowej, tym bardziej nie może nastąpić w zażaleniu na postanowienie o umorzeniu postępowania. Stanowisko takie nie dezawuuje tezy przytoczonej uchwały Sądu Najwyższego, w której stwierdza się, że dopuszczalne jest zażalenie strony na postanowienie sądu umarzające postępowanie, wydane na skutek cofnięcia pozwu przez pełnomocnika tej strony. Zawarta w uzasadnieniu uchwały konkluzja, że nie byłoby też wyłączone prostowanie lub odwoływanie przez mocodawcę oświadczeń jego pełnomocnika we wniesionym w terminie zażaleniu, może być wprowadzie, zważywszy na akcentowane kryterium "niezwłoczności", pojmowana jako wynik interpretacji art. 93 k.p.c., tym niemniej nie istnieją podstawy do takiego rozumienia omawianej uchwały.

Brak akceptacji dla szerokiego interpretowania art. 93 k.p.c. wynika z charakteru tego przepisu oraz istoty pełnomocnictwa. W literaturze prawniczej podkreśla się, że przepis art. 93 k.p.c. należy traktować jako wyjątek od zasady wynikającej z samej istoty pełnomocnictwa, w myśl której czynności dokonane przez pełnomocnika w granicach umocowania pociągają za sobą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego (art. 95 § 2 k.p.c.). Jedynie wtedy, gdy strona staje w procesie jednocześnie ze swym pełnomocnikiem, może prostować lub odwoływać oświadczenia składane przez swego pełnomocnika. Strona może też odwoływać oświadczenia i wnioski swego pełnomocnika zawarte w jego piśmie procesowym. Określenie "niezwłocznie" oznacza wówczas najbliższe po wniesieniu pisma posiedzenie sądowe.

Odwołanie oświadczenia na podstawie art. 93 k.p.c. nie może natomiast stanowić uzasadnienia (podstawy) zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania, które wydane zostało na skutek podjętych czynności dyspozycyjnych

przez pełnomocnika strony. Wniosek taki zasługuje na obronę zwłaszcza w sytuacji, gdy czynności dyspozycyjne kryją lub są wprost także oświadczeniami woli o znaczeniu materialnoprawnym. Taki charakter ma właśnie ugoda sądowa.

Oświadczenia stanowiące jej treść są czynnościami zarówno procesowymi, jak i materialnoprawnymi, podlegającymi ocenie według przepisów o postępowaniu cywilnym oraz przepisów prawa cywilnego. Podwójna natura prawna ugody sądowej oraz przyjęta w kodeksie postępowania cywilnego (art. 223 § 2 k.p.c.) konstrukcja kontroli ugody sądowej, powodują, że przepis art. 93 k.p.c. nie może być podstawą odwołania złożonych w niej oświadczeń pełnomocnika strony.

Wobec tego, że w kasacji, podobnie jak w zażaleniu rozpoznanym przez Sąd Apelacyjny, brak jest innych zarzutów, które uzasadniałyby tezę o wystąpieniu przyczyny skutkującej odwołanie tychże oświadczeń, uznać należało, iż przepis art. 355 k.p.c. – powołany przez autora kasacji tylko w powiązaniu z art. 93 k.p.c. – nie został naruszony. Poza rozważaniami pozostać zatem musiała kwestia uprawnienia powoda do odwołania ugody jako czynności procesowej (art. 223 § 2 w związku z art. 203 § 4 k.p.c.)

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy oddalił kasację (art. 393¹² k.p.c.) i orzekł o kosztach nie opłaconej pomocy prawnej, udzielonej powodowi z urzędu, na podstawie § 21, 25 w związku z § 15 ust. 4 pkt 2 i § 7 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. Nr 154, poz. 1013 ze zm.).

